

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Apare odată pe săptămână sub direcția și în editura „SOLIDARITĂȚII” asociația Institutelor financiare române
Redacția și administrația în Palatul Camerei de Comerț și Industrie, Cluj, Piața Cuza Vodă No. 16.

Membrii asociației „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Hunedoara), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Aurora (Năsăud) Avrigeana, Bănățana, Banca Agrară, Soc. An. privilegiată Cluj, Banca Centrală pt. Industrie și comerț Cluj, Banca Poporală (Caransebeș) Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-inf.), Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codrul (Buteni) Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (Gherla), Cordiana, Coroana (Cluj), Corvineana, Creditul, Creditul Bănățean (Lugo), Crișana Cugiereanu, Decebal, Detunata, Doina, Economia (Cohalm), Economul, Făgetana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria Gorona, Aiud), Grănițerul Bănățan (Mehadia), Insoțirea de credit (Veștem), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Alba-Iulia), Isvorul (Sebeșul-inf.) Isvorul (Sângiorgiu), Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noișana, Olteana, Oravițana, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Iva-mare), Rîreana (Cap.-Mănăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Secășana, Selăgeana, Sylvania, Someșana, Speranța (Hosman), Șercăiana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Târnavăana, Timișana, Țibleșana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgneana, Zorile (Banca Invățătorilor).

ABONAMENTUL
PE 1 AN LEI 200. — PE 1/2 AN LEI 100.
NUMĂRUL 4. — LEI.

Director VASILE VLAICU

TAXA PENTRU INSERTIUNI:
De fie-care cm 3 Lei.
Bilanțurile după tarif special.

Legea minelor.

Discurs rostit în ședința Camerei deputaților din 23 Iunie 1924. de Ion I. Lapedatu

Ședința se deschide la ora 21,15, sub președinția d-lui M. G. Orleanu.

D. M. G. Orleanu, președinte: D. I. Lapedatu are cuvântul în discuțiunea generală asupra proiectului de lege al minelor.

D. I. Lapedatu: D-le președinte, d-lor deputați, dați-mi voie să încep cuvintele mele prin a recunoaște fără înconjur, că alcătuirea proiectului, a cărui discuție o începem astăzi, s'a făcut cu mai multă muncă, cu mai multă râvnă și, desigur, cu mai multă cunoștință de specialitate decât proiectele, cari s'au prezentat până acum sub guvernarea liberală.

Păcat însă și de munca și de râvna depusă, pentru că, după modesta mea părere, acest proiect este greșit în principiile sale fundamentale și nu realizează toate acele interese de ordin general și de ordin particular, cari sunt și rămân legate de problema minieră.

Și această convingere o mărturisesc nu atât eu, care m'am ocupat și am studiat acest proiect cu deosebire din punct de vedere al intereselor de stat și cele ale economiei noastre naționale, ci este o convingere pe care o mărturisesc unii din cei mai buni specialiști ai țării, cari au analizat acest proiect, specialiști, cari nu fac politică, cari nu sunt angajați la întreprinderi miniere și cari deci se pot pronunța în mod obiectiv și imparțial asupra lucrării d-voastră.

Cred însă, că, dacă la alcătuirea proiectului nu s'ar fi purces, așa cum obișnuiți d-voastră să purcedeți dacă acest proiect n'ar fi fost alcătuit în „ca-

mera caritatis”, ci dacă ar fi fost alcătuit cu consultarea tuturor acelor, cari prin știința și prin practica lor au cuvânt a se pronunța în această materie, dacă ar fi fost alcătuit cu consultarea reprezentanților provinciilor miniere, mai ales a celor din Ardeal, cea mai minieră provincie a României întregite, sunt sigur, că acest proiect ar fi fost cu mult mai bun și mai folositor.

Este regretabil însă, că la alcătuirea lui n'au fost consultați nici specialiștii din Ardeal, între cari sunt mulți, foarte distinși și n'au fost ascultați nici reprezentanții acelei populațiuni, necăjită, pe care o interesează atât de aproape exploatarea miniere, înțeleg populația din munții apuseni și din regiunea Baia-Mare. A refuză ori a neglija chiar contribuția nouilor provincii în chestiuni ce le privesc atât de aproape, cum e și aceea, de care vorbim, este o mare greșală, o greșală politică, de care guvernul liberal s'a făcut culpabil, nu acum pentru întâia dată, de când se află la cârma țării. Este o greșală, în care a căzut și proiectul de lege ce-l discutăm și pe care din parte-mi o regret cu atât mai mult, cu cât știu, că d. ministru de industrie și comerț, propriu zis, nu face politică.

D. Virgil Madgearu: Toată viața a făcut politică.

D. I. Lapedatu: Este în sfârșit o greșală, pe care, vă asigur, cu cât o veți repeta mai des, cu atâta vei isbuti a înstrăina mai mult sufletele provinciilor alipite de ceea ce ar trebui să le ținem mai aproape, de inima României întregite.

Dar este nu numai o greșeală politică, ci și o păgubitoare greșeală pentru interesele materiale și morale ale populației și țării noastre, o greșeală, pe care veți avea ocaziunea să o constatați în decursul analizei ce vii acum să fac proiectului d-voastră.

Prin proiectul de față d-voastră voiți să alcătuiți un nou sistem de proprietate și de organizație minieră în țara noastră, punând capăt multelor și diferitelor sisteme, ce erau în vigoare în provinciile alipite și în vechiul regat. M'am întrebat, care este sistemul, pe care îl alcătuiește proiectul d-voastră? Trebuie să vă mărturisesc, că n'am putut ajunge la un răspuns precis. N'am putut constata în proiectul d-voastră nici unul din sistemele cunoscute până acum de teoria și practica minieră. Nu mă gândesc la sistemul accesiunii sau al libertății miniere, care a fost în vigoare în diferitele regiuni ale țării pentru că acestea au fost îngropate definitiv la 1923 prin Constituția d-voastră. N'am putut însă constata nici sistemul domenalității, pe care îl anunțați în expunerea de motive și nici sistemul regalian. Proiectul d-voastră de lege se întemeiază pe un sistem „sui generis”, un sistem alcătuit dintr'un compromis de diferite sisteme, un sistem, cu care d-voastră voiți să realizați pe de o parte principiile art. 19 d'n Constituție, iar pe de altă parte scopurile speciale ce le urmăriți prin politica d-voastră economică.

Dar când spun, că este un sistem „sui generis” vă rog să credeți, că aceasta este cel mai mic păcat al proiectului d-voastră. Imi dau seama, că altele sunt astăzi concepțiile în legislațiunea minieră și altele sunt interesele, cari au să determine un sistem minier, decât atunci, când s'au alcătuit sistemele din trecut. Și, în definitiv, nu forma sistemului este chestiunea de importanță, ci ceea ce se cuprinde în acest sistem, ceea ce realizează el. Iar eu, care mi-am dat silința să studiez, în mod obiectiv și conștiincios, proiectul d-voastră, trebuie să mărturisesc, că n'am putut constata, că acest proiect, în cuprinsul său ar ține seamă de problemele ce ar fi chemat să realizeze. N'am putut constata, în deosebi, că acest proiect ar realiza problema cea mai însemnată, problema fundamentală a vieții și activității noastre economice, problemă, care nu poate fi alta decât ca industria și producțiunea națională să aibă dela exploatarea și industria minieră combustibil, forță motrice și materia primă necesară, în condițiunile cele mai bune, cele mai avantajoase și mai ieftin.

Am cercetat, dacă cu mijloacele date prin proiectul d-voastră poate industria și producțiunea noastră națională să se desvolte în așa măsură, încât nu numai să acopere trebuințele interne ale țării, dar să creeze și un surplus, pe care să-l putem da străinătății, în scopul îmbunătățirii balanței noastre

comerciale și vă mărturisesc, am ajuns la convingerea, că dispozițiunile proiectului pare că într'adins voiesc să împiedice orice avânt în exploatarea industriale și industria minieră, și orice sprijin și ajutor ce acestea ar trebui să dea vieții și activității economice-naționale.

Cercetați, vă rog, dispozițiunile relativ la prospecțiune, la explorare și la exploatare și veți vedea, că ele nu sunt în măsură să stimuleze și să facă ca exploatarea și industria minieră din țara noastră să poată progresa. Înțeleg exploatarea și industria minieră pe suprafețe, cari nu sunt încă explorate, nu sunt declarate exploatabile, pe acele întinse suprafețe, pe cari avem nădejdea, ca de aci înainte să se desvolte industria și producțiunea noastră națională.

Ca dovadă, să-mi dați voie să analizez pe rând dispozițiunile principale relativ la aceste trei chestiuni: prospecțiunea, explorarea și exploatarea.

În ceea ce privește prospecțiunea, adică cercetarea suprafeței cu scopul de a determina punctele unde existența zăcămintelor miniere este probabilă, proiectul stabilește din capul locului trei piedici. Cea dintâi este, că prospecțiunea o va putea întreprinde numai acela, care va face dovada capacității sale tehnice. Și cine va stabili capacitatea tehnică? Ministerul de industrie și comerț. După ce norme? După cum va crede de bine. În al doilea rând, acei cari fac lucrări de prospecțiune, cari constată existența probabilă a unui zăcământ, nu au absolut nici o fărâmitură de drept în ceea ce privește explorarea și exploatarea. Și, în sfârșit, pentru toate acestea, mai au a plăti și o taxă destul de considerabilă.

Între aceste trei condițiuni, cea mai oneroasă este cea relativă la constatarea capacității tehnice, o chestiune foarte gingașă, care în anumite împrejurări, pusă în mâna unui minister, poate să fie bine, dar în cele mai multe cazuri, și cu deosebire într'o țară ca a noastră, unde corupțiunea și protecțiunea sunt la ordinea zilei, într'o astfel de țară, un astfel de drept pus la discrețiunea unui minister poate să fie un continuu izvor de abuzuri și nedreptăți. (Applause pe băncile minorității). Or, acest rău îl recunoaște chiar și expunerea de motive, și voiți avea ocaziune, într'o altă ordine de idei, să vă citesc rândurile relativ la acest obiect.

Până acuma cel puțin la noi în Ardeal, prospecțiunea o putea face ori cine și nu era legată de nici o condițiune. De aci înainte ea este legată de condițiuni, după părerea mea, greu de îndeplinit, condițiuni, cari nu sunt proprii a încuraja pe nimeni la aceste lucrări foarte importante.

Și mai nenorocoase sunt dispozițiunile relativ la explorare. Cu privire la această chestiune, adică cu privire la lucrările pentru a constata efectiv existența unui zăcământ, se cere, ca cel ce întreprinde

o asemenea lucrare, să dobândească întâi un permis exclusiv asupra unui perimetru determinat, permis care se dă pe 3 ani și care poate să fie prelungit pe alți 2 sau 3 ani. Cui se dă acest permis? Se dă aceluia, care va dovedi capacitatea tehnică și financiară îndestulătoare. Și prin cine se face dovada? Această capacitate tehnică și financiară e chemat să o constate iarăși numai ministerul de industrie și comerț, cum va crede dânsul de cuviință.

D. C. Motaș: Consiliul minier, nu ministerul.

D. I. Lepadatu: Lăsați, vă rog, noi știm cine decide în practică aceste lucruri. Ași înțelege, dacă legea ar stabili condițiunile și forma, după cari să se poată hotări capacitatea tehnică a cuiva, ne mai vorbind de capacitatea financiară, care, după mine, este aproape imposibil să fie stabilită altcum, decât prin depunerea unei cauțiuni.

Dar pe lângă această piedică principală mai sunt și altele. Astfel în ceea ce privește exploatarea, legea nu dă decât un drept condiționat celui, care întreprinde lucrări de explorare, celui care constată existența zăcământului. În proiectul original se spunea, că exploratorului i se dă întâietatea în ceea ce privește concesiunea de exploatare. Senatul a adus o modificare, relativ la care îmi veți da voie să vă arăt ce găsesc în proiectul de lege.

La art. 32 se spune: „Concesiunea se acordă numai la întreprinderile constituite ca societăți anonime miniere române, după prevederile codului comercial și cari satisfac, în același timp, dispozițiunile prevăzute în legea de față.

„Când exploratorul nu este o întreprindere, ci o persoană, i se va acordă un termen de un an pentru a constitui o societate în condițiunile legii“.

Ce a făcut deci senatul?

A stabilit un termen, până la care exploratorul are dreptul să și constituie o societate, după ce concesiunea nu se poate da decât numai la societățile pe acțiuni.

A stabilit un termen de un an. A rămas însă nedecis, respectiv a rămas un echivoc cu privire la împrejurarea, dacă — constituind societatea — primește sau nu concesiunea de exploatare. Căci același articol spune mai târziu:

„Dacă în acest termen exploratorul nu va putea constitui o asemenea societate, Statul rămâne liber a acordă concesiunea unei societăți miniere, rezervând exploratorului drepturile prevăzute în lege“.

Aș voi să știu, ce a înțeles Senatul prin modificările ce le-a introdus? A înțeles oare, ca numai în cazul, când exploratorul nu poate constitui societatea, numai în cazul acesta încetează dreptul lui de a primi concesiunea de exploatare? Sau a înțeles că dacă într'un an el poate înființa societatea, atunci îi revine necondiționat și dreptul de a primi exploatarea?

În privința aceasta nu am putut afla în expunerea de motive niciăeri nici o deslușire și aș fi foarte mulțumit, dacă mi s'ar da acum lămuririle necesare, ca să știu, cum să pun chestiunea mai departe.

Voci din opoziție: Pe d. ministru nu-l interesează.

D. Virgil Madgearu: De ce se mai face discuție, dacă d-voastră, d-le ministru, stați acolo și nu răspundeți la întrebare?

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: La urmă voi răspunde.

Voci din opoziție: Să răspundă acum, pentru clarificare.

D. C. Motaș: Are dreptul să răspundă la urmă.

D. M. G. Orleanu, președinte: Nu poate să răspundă la fiecare întrebare.

D. D. R. Ioanițescu: Desigur, că nu trebuie să răspundă la toate întrebările, dar când i se pune o întrebare precisă, care lichidează o întreagă soluție, trebuie să răspundă.

D. I. Lepadatu: Am pus această întrebare, pentru ca să lămurim — cum am spus — un echivoc, care se găsește în proiectul de lege.

Cred, că este în interesul tuturor a se ști, dacă prin această parte a art. 32, în cazul, când exploratorul izbutește, în decurs de un an, să constituie societatea, obține el necondiționat dreptul să exploateze zăcământul descoperit, sau nu?

Dacă îl obține, atunci nu înțelegem dispoziția din proiect dela art. 34, după care întreprinderea, din care face parte exploratorul are dreptul de preferință la acordarea concesiunii. Că i, ori are dreptul, îndată ce a constituit societatea, are dreptul necondiționat la exploatare, or, atunci, termenul de un an, pe care l-a dat Senatul, e praf în ochi, mai cu seamă că constituirea unei societăți, în practică, nu e un lucru așa de greu.

Astfel dispoziția introdusă în Senat, care ar fi să fie un favor pentru explorator, nu însemnează nimic, câtă vreme se menține art. 34, care spune, că are numai întâietate în acordarea concesiunii. Da, repet, modificarea, pe care a făcut-o Senatul nu însemnează aproape nimic, în ce privește asigurarea dreptului exploratorului de a dobândi concesiunea de exploatare.

Atunci, dacă exploratorul nu dobândește necondiționat concesiunea, ce-i mai rămâne? Ii rămâne o redevență, pe care i-o stabilește proiectul de lege, pe toată durata întreprinderii și dreptul de a putea participa cu 30% la capitalul acelei societăți, care dobândește, în afară de persoana exploratorului, concesiunea.

Să nu credeți, însă, că dreptul acesta de a putea ține pentru dânsul 30% din capital este de o valoare deosebită pentru explorator. Nu este, pen

trucă, atunci când dispune de un astfel de capital, poate să înființeze el societatea, iar când nu dispune, atunci de bună seamă el nu va putea participa nici cu aceste 30% la întreprinderea altora.

Și ce se întâmplă, când nu poate să participe cu aceste 30%? Pur și simplu, asupra acestei părți din capitalul social dispune ministerul de industrie și comerț.

Va să zică, pentru un explorator, care nu a dispune de capital, nu i rămâne decât redevența, pe care o primește dela întreprindere pentru lucrările sale, adeseori foarte costisitoare și făcute cu cel mai mare risc.

D. Const. Motaș: I se restituie cheltuelile.

D. I. Lapedatu: Da, i se restituie cheltuelile pentru zăcămintele constatate, dar pentru cele ce nu le-a constat și a făcut cheltueli pe riscul lui?

Așa fiind, mă întreb, dacă alcătuitoarii proiectului au avut intențiunea să asigure un avantaj prin participarea cu 30 la sută, pentru ce nu s'au gândit și la cazul, când exploratorul nu ar putea să participe cu capital și pentru ce nu i-au asigurat o contravaloare în cazul, că n'ar putea lua parte la întreprindere din lipsă de capital? Posibilități ar fi fost. Cei ce cunoașteți organizațiunile societăților comerciale știți, că se obișnuiește a se asigura privilegii speciale pe seama celor ce au merite pentru succesul anumitor întreprinderi și exploatare. În practică li se asigură o parte din beneficii; și o parte din beneficii cred, că nu ar fi prea mult pentru lucrările totdeauna riscate și împreunate cu grea muncă și multă cheltuială ale exploratorului. Astfel, și din acest punct de vedere, proiectul nu este de natură a încuraja lucrările de explorare, cari sunt de cea mai mare însemnătate, fără de cari nu cred, că vom putea să întemeiem acele exploatare și industrii miniere, pe cari să se întemeieze viața economică a țării noastre.

Și acum, dacă inițiativa privată nu poate fi încurajată cu astfel de dispozițiuni ale viitoarei d-voastră legi, ce rămâne? Rămâne speranța, că, dacă nu se vor găsi particulari și societăți, cari să întreprindă lucrări de explorare, le va întreprinde poate Statul? În împrejurările actuale și cele pe cari le putem prevedea, nu cred, că Statul să poată întreprinde asemenea lucrări de explorare. Și nu cred, pentru că am văzut, în cei 5 ani, de când s'a alcătuit România Mare, dificultățile, cu cari s'a luptat Statul, ca să țină în funcțiune întreprinderile ce le are. Am văzut dificultățile, cu cari s'a luptat Statul, ca să poată ține în funcțiune la uzinele de fier din Hunedoara un furnal numai din cele șapte ale acestor uzine.

Și atunci mă întreb, cum va fi posibil, ca Statul să întreprindă lucrări, pentru cari nici concursul cel mai larg al întreprinzătorilor particulari și societăți n'ar fi de ajuns? Poate vă gândiți la fondul

prevăzut în proiectul de lege, la fondul de explorări ce se va alcătui de aci înainte din diferite izvoare de venit, preconizate în proiectul d-voastră.

Dar izvoarele acestea pentru formarea și augmentarea fondului în chestiune, după părerea mea, sunt atât de puține și neînsemnate, încât, față de cheltuelile mari de explorare, abia cred, că în timp apropiat vor putea fi de vreun ajutor efectiv.

După observările făcute cu privire la chestiunea prospecțiunii și explorării, să-mi dați voie să arăt acum care ar fi părerea mea relativ la aceste chestiuni?

Cred, că lucrările de prospectare ar trebui să fie libere, să le poată face oricine, fără restricțiuni. Să se renunțe la condițiunile din proiect, menite a le împiedeca.

În ce privește — mai departe — lucrările de explorare, să se stabilească prin lege condițiunile, pe cari trebuie să le îndeplinească cel ce vrea a întreprinde asemenea lucrări. A preciza astfel de condițiuni în lege, este un lucru, peste care nu se poate trece, dacă voim să preîntâmpinăm corupția și protecția, cari vor juca un rol preponderent la acordarea concesiunilor.

Mai departe, dacă d-voastră țineți, ca explorarea să se facă numai prin societăți pe acțiuni, cel puțin nu puneți condițiunea, ca societatea înființată de explorator să aibă numai prioritate la acordarea concesiunii, ci dați-i întreprinderea lucrărilor și nu-i mai lăsați nici chestiunea capitalului ei la discreția ministerului.

Statul are posibilitatea, atunci, când lucrările pe cari le întreprinde o astfel de societate, lucrările de exploatare nu ar putea să fie începute și continuate la timp, are puțința de a interveni; are puțința de a aplica sancțiuni, îndată ce condițiunile prevăzute în caietul de sarcini nu ar fi îndeplinite. Aceasta ar fi părerea mea în ce privește cele două chestiuni a prospecțiunii și explorării. În deosebi, condițiunile pentru obținerea permisului de explorare să fie bine precizate în lege, cum desigur sunt în alte State.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Vă rog, în care Stat este în felul acesta?

D. I. Lapedatu: N'aș putea preciza. Destul, că condițiunile și formalitățile fiind stabilite în lege, cel ce le îndeplinește, acela să aibă drept de explorare.

D. C. Motaș: Și ce condițiuni.

D. I. Lapedatu: D-voastră sunteți un tehnician, d-voastră Vi le puteți închipui, de exemplu, să aibă diplomă, să aibă practică și așa mai departe.

Nu aveți decât să le fixați ori cât de strict, dar să fie în lege, să nu fie lăsate la arbitrarul unuia și altuia. Căci să-mi dați voie, dar chiar d-voastră aveți oarecare îndoielă în ce privește aplicarea propriului

d-voastră principiu. Iată ce citesc în expunerea de motive a d-voastre:

„Acest sistem, — este vorba de dispozițiunea, ca Statul să hotărască capacitatea tehnică și financiară a exploratorului, — uneori ar putea să dea loc la abuzuri și reclamă precauțiuni în aplicare“.

Ei bine, dacă chiar d-voastră recunoașteți, că uneori se poate da loc la abuzuri, atunci vă întreb, de ce nu voiți d-voastră să evitați asemenea abuzuri?

* * *

Dar, d-lor deputați, proiectul de față este o piedică și pentru realizarea principalei probleme național-economice, despre care v'am vorbit mai înainte, când spuneam, că exploatarea și întreprinderile miniere trebuie să pună la dispoziția industriei și producției naționale combustibilul, forța motrică și materia primă în modul cel mai avantajos, în condițiile cele mai ușoare.

În adevăr, să vedem prin ce mijloace se vor face exploatarea zăcămintelor și prin ce mijloace se va întemeia industria minieră? Prin societăți pe acțiuni. Sper, că-mi veți da dreptate, când afirm, că mijloacele preconizate de d-voastră sunt unele din cele care exclud aproape cu desăvârșire posibilitatea, ca industria și producția națională să poată ajunge să obțină combustibil, forță motrică și materie primă în mod avantajos. Societățile pe acțiuni sunt întreprinderi, ce se întemeiază pentru câștiguri și încă câștiguri mari, sunt întreprinderi foarte costisitoare, la cari capitalul, având în vedere riscurile, trebuiește remunerat în condițiuni excepționale.

Și atunci, dacă aceasta este calea, prin care d-voastră puneți la dispoziția industriei și a economiei naționale importante elemente, de cari am vorbit, atunci dați-mi voie să cred, că nu le veți pune în condițiile cele mai avantajoase, în condițiile, pe cari le cere o industrie începătoare ca a noastră, care de aci înainte trebuie dezvoltată și ridicată, ca să poată susține concurența cu străinătatea.

Dar nu numai, că mijloacele, prin cari voiți să creați exploatarea și industria minieră, societățile pe acțiuni, mi se par improprii, ci Dv. mai puneți asupra acestor societăți o mulțime de sarcini, cari vor îngreuna exploatarea și industria minieră și cari vor face, ca produsele ei să nu poată fi date industriei naționale în condițiuni avantajoase.

În adevăr, să vedem sarcinile, cari se pun asupra acestor societăți pe acțiuni. Mai înainte de toate, redevență pentru Stat, redevență pentru explorator și redevență pentru proprietarul suprafeței. Urmează apoi participările la beneficii de 15 la sută ale lucrătorilor și funcționarilor . . .

D. C. Motaș: Sunteți în contra lor?

D. I. Lapedatu: Nu sunt în contra. Acum constat numai sarcinile, cari se pun asupra societăților

pe acțiuni și cari nu vor da posibilitatea să poată produce și transmite combustibilul, forța motrică și materia primă în condițiuni avantajoase.

Sunt mai departe taxele și impozitele, cari de asemenea vor îngreuna condițiunile de producțiune.

Între astfel de împrejurări mă întreb, de ce Statul nu și-a rezervat posibilitatea, ca cel puțin el să poată întreprinde aceste lucrări și pe altă cale decât pe calea societăților pe acțiuni? De ce? În alte legi miniere, principiul fundamental este, de exemplu, în legea gazului metan, care a fost în vigoare în Transilvania, să se procure industriei naționale forța motrică în condițiunile cele mai avantajoase, în prețul de producțiune chiar, în cost.

Statul nu intenționa să câștige nimic pentru sine din exploatarea gazului metan. Câștigul Statului era indirect, trebuia să rezulte din dezvoltarea industriei, care avea să verse din beneficiile crescânde ale ei impozite și taxe în tezaurul public.

Acesta era un principiu sănătos, pe care aș fi voit să-l văd aplicat în proiectul d-voastre.

Ar fi fost bine deci, ca Statul să-și rezerve facultatea de a putea întreprinde aceste lucrări și pe altă cale și prin alte mijloace, decât societățile pe acțiuni. Dacă nu se obliga în mod necondiționat, ca zăcămintele să le exploateze numai prin societăți pe acțiuni, el avea puțința să le întreprindă pe calea cea mai avantajoasă, spre a veni în ajutorul industriei naționale.

D. C. Motaș: Adică concesiunea sau regia?

D. I. Lapedatu: Statul să facă exploatarea în regie, fără scopuri de câștig.

D. D. R. Ioanățescu: Care este baza legii d-voastră? Regia sau comercializarea?

D. I. Lapedatu: Iată d-lor deputați, de ce spuneam, că proiectul acesta e greșit în principiile sale fundamentale.

Mijloacele date în acest proiect de lege de a exploata zăcămintele miniere nu sunt proprii de a pune combustibilul, forța motrică și materia primă la dispoziția industriei noastre naționale în condițiunile cele mai prielnice.

Dimpotrivă. Totul pare că e aranjat de a împiedeca și a îngreuna exploatarea miniere și dezvoltarea industriei naționale.

E și explicabil, de oarece proiectul d-voastră are un pronunțat caracter fiscal. E un proiect, care pare că nu are altă intențiune decât de a aduce deja dela început cât mai multe venituri pentru vistieria Statului. Aceasta este greșeala cea mare. Veniturile nu au să le aducă exploatarea și întreprinderile miniere direct: veniturile pentru Stat au să rezulte din dezvoltarea economiei noastre naționale în măsură cât mai mare. Pe această bază trebuia să alcătuiți proiectul d-voastră și nu pe aceea, pe care ați acceptat-o.

Și acum, după ce am analizat proiectul din punct de vedere al intereselor economiei noastre naționale să-mi dați voie să cercetez, dacă corespunde cel puțin din punctul de vedere al intereselor sociale și morale, pe cari ar fi chemat să le apare?

În ce privește interesele sociale, mă gândesc la chestia funcționarilor și muncitorilor întreprinderilor miniere. Nu pot să spun, că acest proiect ar fi lipsit de dispoziții moderne relativ la îngrijirea acestor două elemente atât de necesare în întreprinderile și exploatarea minieră. Conține dispoziții de destulă însemnătate și cari sunt bine venite.

Este însă o chestiune, pe care o atingeți cu multă frică, chestiunea participării funcționării și muncitorilor la capitalul social. D-voastră ați anunțat mereu în programul partidului d-voastră, că muncitorimea să fie pe viitor părtașe la veniturile întreprinderilor nu numai prin participări progresive la beneficii și tantieme, dar ați spus, că înțelegeți, că această muncitorime să participe și la capitalul social al întreprinderilor, din care face parte. Cu privire la această participare, în proiectul original ați luat o dispoziție foarte timidă, spunând, că la emisiunile noi de acțiuni, o parte se va rezerva micilor subscriitori. Nu ați spus nimic însă despre muncitorii și funcționarii respectivi ai întreprinderilor. Senatul a făcut o modificare și anume, că la cea dintâi emisiune nouă de acțiuni se va rezerva un 10% pe seama funcționarilor și lucrătorilor. Nu în contra acestor 10% am vre-o excepție de făcut, ci contra faptului, că d-voastră voiți să împărtășiți pe funcționari și lucrători numai la emisiunile ulterioare, și astfel în cazul, când una sau altă întreprindere nu ar simți nevoia să facă emisiuni ulterioare, atunci principiul enunțat de d-voastră rămâne nerealizat. Eu înțeleg să se dea posibilitate funcționarilor și muncitorilor să participe deja dela început la capitalul social. Știu, ce veți răspunde. Veți spune, că atunci când se constituie societatea nu există nici funcționari nici muncitori. Dar noi, cari luăm cuvânt, ne gândim desigur la astfel de obiecțiuni. Știu ce veți mai spune. Veți mai spune, că nu putem pune pe funcționari și muncitori deja la început, să se angajeze la riscul întreprinderilor, al cărui viitor nu se poate ști. Știu foarte bine toate acestea. Și totuși socotesc, că dacă ați fi avut mai multă bunăvoință și interes pentru dânșii, ați fi găsit modalitatea, ca acești funcționari și muncitori să aibă posibilitatea să participe și ei la capitalul social original al întreprinderilor, desigur nu al întreprinderilor, la cari le merge rău, ci al acelor, la cari le merge bine. Căci dacă întreprinderilor miniere le merge bine, aceasta are a se mulțumi în parte și norocului, dar și funcționarilor și muncitorilor. Astfel, dacă ați voit în mod sincer să-i faceți părtași la capitalul social, ar fi trebuit să luați o dispoziție în lege, ca într'un termen oarecare

să zicem 5 ani, dacă funcționăria sau muncitorimea ar reclama pentru sine o parte din capital, atunci întreprinderile să fie obligate a augmenta capitalul cu 10% prin o emisiune — în condițiile originale exclusiv pentru această funcționărie și muncitorime.

Atunci ați fi dat posibilitatea să participe la câștigurile întreprinderilor, pentru că contribuie la dezvoltarea lor. Atunci n'ar mai fi nevoie de fărmiturile pe cari d-voastră voiți să le dați, în mod foarte problematic, prin emisiunile ulterioare ar avea drept și ar putea să participe odată ceilalți acționari. Iată de ce spuneam, că chestiunea aceasta ați atins-o cu multă frică.

D. Virgil Madgearu: Cu multă ipocrizie.

D. I. Lapedatu: Participarea muncitorimei la capitalul social este un principiu, pe care l-ați enunțat în programul d-voastră economic, este unul din punctele cardinale ale acestui program, cu cari vă lăudați. Acum realizați-l, dați muncitoriei ceva pozitiv, nu numai o promisiune, care de cele mai multe ori va rămâne o literă moartă în legea ce veți face.

* * *

Trec la altă chestiune. În cadrul intereselor morale, pe cari trebuie să le avem în vedere, când rezolvăm chestiunea minieră, este desigur și îngrijirea pentru acea muncitorime minieră, care a trăit și a cărei existență este legată de micile, dar propriile ei întreprinderi. Mă gândesc la muncitorimea din munții apuseni și regiunea Baia Mare, cari de veacuri exercită profesiunea de exploatare de mine, profesiune odinioară foarte rentabilă, dar cari în timpul din urmă luptă cu greutatea așa de mari, încât în cele mai multe părți a încetat aproape cu desăvârșire.

Motivele, pentru cari aceste exploatare se luptă cu greutate, pentru cari ele au încetat aproape de tot, sunt mai multe. Astfel în munții apuseni lucrările pentru exploatarea aurului au început să decadă deodată cu declararea războiului mondial, când bărbații au fost chemați sub arme și au trebuit să-și părăsească întreprinderile, femeile nu le-au mai putut continua nu numai din cauza lipsei de brațe, ci și din cauza altor greutăți. Au trebuit să le lase în părăgînire pe toată durata războiului mondial. Credeam, că cel puțin după încheierea păcii vor putea bieții Moți să-și continue lucrările.

Ne am înșelat, fiindcă s'au ivit alte greutăți tot atât de mari. Una a fost, că din cauza de lipsă de apă, șteampurile n'au mai putut să funcționeze, și Statul nu s'a grăbit să le vină în ajutor cu altă forță motrică.

A doua greutate a fost, că moara de praf negru dela Bistra, în care se făcea un fel de explozibil, pe care îl întrebuințau la exploatare, a trebuit să-și înceteze lucrarea din cauză, că explozibilul a fost de-

clarat monopol și n'a mai putut fi fabricat ca în trecut. Iar explozibilul, care se fabrică la Făgăraș este atât de scump, încât nu rentează folosirea lui. Afară de aceea este și slab. Iată cauzele, pentru cari lucrările nu se mai pot continua, ca mai de mult. Iată cauzele, pentru cari producțiunea a devenit foarte anevoiasă și foarte redusă. Dar să vedeți acum și greutățile de altă natură, cari se mai ivesc: chiar și pentru acei puțini producători, cari totuși izbutesc să mai scoată din întreprinderile lor câte ceva aur.

Greutățile se ivesc la plasarea, la vinderea acestui produs. Înainte vreme se știa, că aurul produs se ducea la Zlatna, unde era un oficiu de stat, care îl prelua după un preț fix corespunzător.

Orice producător se ducea cu aurul său și își primea contravaloarea în bani. Nu era nici o piedică. În anii din urmă oficiul acesta nu a mai preluat aurul și bieții moți au fost nevoiți, ca să se ducă să-l vândă unde puteau și unde îl primeau spre cumpărare. În deosebi se duceau la orașe, ca să-l plaseze la dentiști și la giuvaergii. Aici alte calamități. Ordine peste ordine dela diferitele autorități cu privire la traficul aurului, puneau pe producători în cea mai mare nesiguranță. Bieții oameni nu mai știau de cine se țin afacerile lor. Se țin de ministerul de interne, de ministerul de industrie, sau ministerul de finanțe? O adevărată babilonie din cauza atâtor ordine și din atâtea părți. Cei ce se duceau cu aurul, ca să-l plaseze, erau întâmpinați de oamenii siguranței, cari puneau mâna pe ei sub titlul, că aurul este contrabandă, îl confiscau, îl depuneau, nu la casieria Statului, ci pe la diferitele oficii și au fost cazuri, când după multă alergătură, aurul era liberat, se constata lipsuri, pe cari niminea nu le restituia.

Sătui de atâtea mizerii, producătorii au fost nevoiți să se decidă să vină la București spre a-și plasa aurul aci. S'a întâmplat însă, după cum spunea chiar un deputat din majoritate, d. Rusu Abrudeanu, că nici la Banca Națională unde au fost îndrumați să se ducă să-l plaseze, nici la această instituțiune aurul n'a putut fi primit în condițiuni normale, adică să li se ofere prețul, pe care îl avea în acel moment.

La Banca Națională se puna în vedere, că se poate cumpăra numai, dacă se admite anumite scăderi pentru batere, monetizare și așa mai departe.

Diferențele erau atât de mari, încât oamenii nu s'au putut decide la vânzarea aurului nici chiar către Banca Națională, ceea ce, desigur, este o pierdere, pentru că tendința noastră ar trebui să fie, ca aurul care se produce în țară, să se concentreze la institutul de emisiune, bine înțeles, plătindu-se pentru el prețul mondial corespunzător.

Între astfel de împrejurări, credeam, că, cel puțin, proiectul acesta de lege va crea condițiuni mai priel-

nice pentru continuarea micilor exploatări din munții apuseni. M'am înșelat. Condițiunile, pe cari le stabilește proiectul sunt de natură a crea noi dificultăți, foarte însemnate pentru cei ce se ocupă cu exploatarea aurului. În scopul acesta să-mi dați voie, să citesc câteva dispozițiuni din proiectul de lege.

Astfel art. 242 spune: „Permisele acordate pentru explorare de substanțe miniere, în limitele unui perimetru rezervat, vor putea fi recunoscute și validate pe durata, pentru care sunt acordate, fără a mai putea fi reînnoite sau preschimbate decât în condițiunile și cu respectarea normelor, prevăzute în prezenta lege“.

Se vorbește deci de durata, pentru care sunt acordate permisele. Însă d-voastră știți, că din cauza diferitelor ordine, ce s'au dat, permisele acestea n'au mai putut fi reînnoite; propriu zis ele nu mai există și atunci vă întreb, ce veți face, cum veți proceda față cu aceste permise, atunci când se vor prezenta cei îndreptățiți la d-voastră? Legea ce o aduceți, cere, ca permisele să fie reînnoite. Cred, că din cauza unor ordonanțe, cari au făcut cu neputință reînnoirea permiselor avute, nimeni nu trebuie să sufere, să aibă vre-o pagubă. Noi însă nu avem nici o siguranță, că aceasta se va întâmpla. Și tocmai de aceea în interesul oamenilor necăjiți din munții apuseni, cum totul atârnă de bunăvoința d-voastre și nu mă îndoiesc, că personal o aveți, vă rog, d-le ministru să nu-i lăsați să bată de geaba drumurile la București, ci să le rezolviți în mod precis chestia permiselor. Să nu-i mai faceți să vină să deschidă ușile autorităților dela ministere, unde o experiență tristă mi-a arătat, că niciodată nu s'au putut întoarce cu afacerile lor terminate, ci cel mult cu promisiuni, așa încât toate drumurile făcute, sunt drumuri și iluziuni pierdute.

O voce: Totdeauna sunt satisfăcuți.

D. I. Lapedatu: 90% se întorc fără nici un rezultat, și tare mă tem, că și cu exploatarea noastră din munții apuseni va fi acelaș lucru. Dar să trecem la alte dispozițiuni: Articolul 242 spune: „Permisele liberate pe perimetre de exploatare... sunt valabile pe termen de un an..., în acest interval are a se face cerere pentru obținerea permisului exclusiv“.

Se impune să prezinte o nouă cerere și să facă și lucrări. Dar cu ce să facă aceste lucrări de exploatare, când ele sunt atât de costisitoare. Oamenii nu pot să continue lucrările începute de exploatare, necum să aibă putința să înceapă și alte noi lucrări.

Aceasta este exclus și dacă în această privință nu veți proceda cu bunăvoință față de populațiunea noastră din munții apuseni, toate aceste permise vor putea fi anulate.

Chestiunea exploatărilor din munții apuseni ar trebui să formeze obiectul unor studii speciale și să fie regulată printr'un statut aparte. Condițiunile în

cari s'au făcut și se fac exploatarea acestea sunt atât de speciale, încât este cu neputință, ca să poată fi regulate în cadrul unei legi cu un caracter general ca acesta.

Să-mi dați însă voie să mai citeș: o altă dispozițiune: Art. 245. . .

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Vă rog citiți art. 258, ultimul alineat, acela privește munții apuseni.

D. I. Lapedatu: Voiu veni și la acesta.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: În Ardeal sunt unele întreprinderi, cari au perimetre luate de 20—30 de ani, nu lucrează pe ele și plătesc în fiecare an o taxă de 8 coroane, în schimbul căreia obțin un șir de prelungiri, unii au câte 1000—2000 de perimetre, pe cari le dețin de ani de zile și nu fac nimic. Este bine să se mențină sistemul acesta?

D. I. Lapedatu: D-le ministru, eu vorbesc de micile exploatarea din munții apuseni.

Am spus, vorbind de art. 242 că, deoarece în timpul din urmă permisele de explorare nu au putut să fie reînnoite din cauza ordinelor dela București, aceste permise ar putea fi considerate ca încetate.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Legea a fost eludată și li s'a prelungit permisele fără să facă exploatarea, ceea ce este un rău pentru d-voastră în Ardeal, fiindcă astfel se crează monopoluri în mâna unui particular. De exemplu: „Petroșanii“ are 1744 de perimetri, pe cari nu lucrează încă. Nu e păcat să rămână așa?

D. I. Lapedatu: Nu mă gândesc la „Petroșanii“ și nu înțeleg să apăr nici o întreprindere mare. Ele n'au nevoie de apărarea mea.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Această situațiune nu e utilă nici țării și nu e utilă nici d-voastră.

D. I. Lapedatu: Dar, d-le ministru, nu înțeleg să apăr nici Petroșanii, nici alte întreprinderi.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Eu înțeleg să apăr pe cei ce lucrează, iar nu pe cei, cari nu lucrează.

D. Virgil Madgearu: Petroșanii, al cărui director ați fost, nu lucrează?

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Are 1.744 de perimetri pe cari nu lucrează și interesează țara să vie alții să le lucreze.

D. I. Lapedatu: D-le ministru, eu vorbesc de suprafețele, pe cari au perimetre țărani din munții apuseni.

Acestora nu li se vor mai putea prelungi, după prevederile proiectului d-voastră.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Când cineva are 2.000 de peri-

metre, ca să le dau prelungire la 2.000 de perimetre ar fi o crimă. Acesta e cazul citat și aceste cazuri nu vreau să se repete.

D. I. Lapedatu: Eu cer pentru țărani din munții apuseni.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: I-am satisfăcut, vă rog citiți articolul 258, alineatul ultim.

D. I. Lapedatu: Vă rog să-mi dați voie să lămuresc chestiunea.

Vreau să spun, că în timpul din urmă nu li s'a mai prelungit permisele și că acum trebuiesc prelungite din nou.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Plătindu-se taxa le puteau prelungi.

D. I. Lapedatu: Dar nu s'au mai primit nici taxele, și tocmai de aceea vă cer, ca atunci, când astfel de cereri de prelungire se vor prezenta la ministerul d-voastră, nimenea să nu spună: permisul nu mai există, fiindcă nu a fost prelungit în trecut.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Vă declar, că sunt pentru orice avantajii la muncitori și la săteni, și că acestora, cari lucrează ei însuși, li se vor da prelungirile cerute. Sunt în contra prelungirilor pentru permisele în bloc, cari sunt luate pentru exploatarea și nu le exploatează.

D. I. Lapedatu: Din parte-mi declar, că nu m'am gândit la aceia, cari nu le exploatează.

M'am gândit la acelea, pe cari le-au avut oamenii noștri din munții apuseni și sunt patru ani de zile, de când nu li s'au mai dat prelungiri.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Primesc orice amendament și sunt gata de a le da cele mai mari avantaje. Nu am nici o rezervă pentru dâșii, însă sunt contra acelor cari iau în bloc perimetre cu miile și le speculează, precum și în contra acelor întreprinderi, cari tind să creeze monopoluri.

D. Virgil Madgearu: Ați liberat permise și ați dat perimetre dela 1919.

D. C. Moțaș: Nu ai fost fericit în alegerea exemplului.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Din contră, eu sunt autorul legii care le-a oprit, eram pe atunci secretar general la industrie.

D. Virgil Madgearu: În ce lună? Le-ai oprit cu o lună de zile înainte de a pleca.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Le am oprit atunci, când am avut oarecari semne că sunt oameni, cari vor să le acapareze.

D. Virgil Madgearu: Era așa de greu lucrul acesta?

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Nici greu, nici ușor, le-am oprit, când am fost informat.

D. I. Lapedatu: La art. 245, alineatul II, se spune:

„Pentru concesiunile, la cari exploatarea, la promulgarea prezentei legi, este oprită, se acordă în acelaș scop un termen de doi ani pentru a pune mina în exploatarea normală”.

Am spus, că cele mai multe întreprinderi nu funcționează și nu văd posibilitatea, ca în doi ani să poată fi puse în lucrare. Iar dacă nu se pot pune în funcțiune, ce se întâmplă? Li se anulează concesiunea. E adevărat, că ministrul are dreptul să dea o nouă prelungire, dar aș voi să li se dea acestor oameni siguranța de prelungire.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Vă declar, că pentru săteni vom prelungi cât va fi nevoie.

D. I. Lapedatu: Să trecem acum la art. 259, de care a amintit și d. ministru. În acest articol se spune, că fac excepție dela îndatorirea de a se constitui în societăți pe acțiuni asociațiile făcute de săteni, atât timp cât ei nu cedează drepturile lor decât la săteni și întrucât excepția va fi aprobată de consiliul superior de mine“.

Înțeleg intenția bună, însă nu cunoașteți împrejurările și atunci să-mi permiteți să vă întreb, când într'o asociație de 10-12 săteni se găsește și unul îmbrăcat în haine negre, un preot, un învățător care nu locuiește în sat, cum veți proceda? În ce categorie se va pune o astfel de asociație? E o asociație de săteni? Și cazurile sunt destul de dese. Altă întrebare. Abrudul este oraș Locuitorii din Abrud în ce categorie vor fi puși? Eu nu spun, că intenția nu a fost bună, dar dispoziția din proiect este insuficientă.

D. Tancred Constantinescu, ministrul Industriei și comerțului: Dați-mi concursul, sunt foarte dispus.

D. V. Goldiș: Dacă vor fi liberali îi lasă, dacă nu sunt liberali, nu-i lasă.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Eu nu fac politică în materie de mine. Aceasta este o politică mare de Stat, dar nu o politică meschină.

D. Virgil Madgearu: O să arătăm noi meschinăria. Aveți răbdare, o să arăt eu un articol merit a spăla reputația d-voastră compromisă.

D. M. G. Orleanu, președinte: Ai răbdare, d-le Madgearu.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Nu avea teamă, d-le Madgearu; nu găsești în lege decât o operă bună. N'am făcut nimic în viață, care să mă compromită.

D. Virgil Madgearu: Locmale.

D. I. Lapedatu: Tot în legătură cu această chestie, vă rog să-mi permiteți să citesc art. 87, care spune: „Exploatatorii de platină și aur sunt obligați să predea Statului, prin oficiul respectiv de cumpărare, tot metalul obținut”.

D. Iuliu Maniu: Monopol de Stat pentru aur cu detragerea speselor, pe cari le va specifica Statul, va plăti cu 40 de procente mai ieftin, poștește și produ.

D. I. Lapedatu: „Nimeni afară de Stat nu are dreptul să cumpere sau să-și apropie în nici un mod aceste metale obținute din exploatare”.

„Prețul de cumpărare este prețul mondial corespunzător calității aurului afectat de o reducere, care să acopere cheltuelile de topire, afinare, monetizare și toate cheltuelile legale de cumpărare și valorificare”.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Nicăieri aurul nu se cumpără în alte condiții; aurul își are valoarea și prețul lui. E o chestie, care îl privește pe cel, care îl cumpără.

D. Iuliu Maniu: Statul are un monopol? Binevoți a spune. E vreun Stat producător de aur care are monopolul aurului? Binevoți a spune un Stat care produce aur și care are monopolul aurului.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Prețul aurului este prețul mondial, dar pentru ca să-l tai, pentru ca să faci monedă din el, pentru ca să-l afinezi, etc., trebuie o cheltuială. Cheltuelile acelea se scad, cheltuelile stricte, cari nu sunt un beneficiu pentru Banca Națională. Sunt cheltueli. Noi îi dăm producătorului prețul mondial real. Nu ca până acum, un preț de violență. Prin urmare, ce doriți mai mult?

D. Iuliu Maniu: Mă rog, d-le ministru, sunteți într'o mare eroare în ceea ce spuneți.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Vă rog propuneți d-voastră textul articolului, ca să nu mai fiu în eroare.

D. I. Lapedatu: Prețul mondial, nimic mai mult.

D. Iuliu Maniu: Permiteți-mi să atrag atenția d-lui ministru, că este în eroare. Există în fiecare Stat dreptul de a bate bani și atunci, când cineva vrea, ca aurul să și-l prefacă în bani, se detrage pierderea pe care o are aurul prin topire, baterea banului și devalorizarea. Însă aceasta este o chestiune și a pune aur în comerț este o altă chestiune.

Nu există nici un Stat, care produce aur, în care să fie monopolul aurului. Dar în fiecare Stat unde baterea banului este un drept regal, acolo există dreptul particularilor să facă bani din aurul lor și atunci există ce spuneți d-voastre. Dar nu există Stat, în care să fie ce spuneți d-voastre și este interesant, că faceți monopolul acolo unde știți, că micii

producătorii din Ardeal se ocupă, de 2.000 de ani cu scoaterea aurului din munți, pentru existența lor.

Eu nu vă fac de vină, că ați fi de rea intenție, dar afirm, că nu sunteți informat, și celor ce bag vină, deputaților ardeleni, este că nu se interesează de acest lucru. Dânșii au mandat, dar nu își bat capul să apere pe bieții oameni, cari trăesc din exploatarea miniere.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului : Faceți un proces de intenție, care mi se pare, că este nefondat. Noi dorim să obținem prețul cel care răspunde exact prețului mondial. Vrem să ia pentru aurul lor prețul mondial, fără nici o reducere. Dacă d-voastră credeți, că formula, care este propusă de lege nu este bună, propuneți o modificare. Eu însă cred, că formula legii este cea bună și generalmente admisă, pentru că aurul extras nu are aceeași compoziție și aceleași carate. Trebuie un preț în raport cu puritatea, cu caratele. Nu poate fi un preț constant.

D. Iuliu Maniu : Aceasta este extraordinar !

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului : După d-voastră. Pentru motivul acesta, trebuie făcută o reducere. Intențiunea este însă să-i dăm omului prețul exact după cel mondial.

O voce din opoziție; Fără nici o detragere.

D. Iuliu Maniu : Să-mi permiteți. Ceeace ați spus d-voastră dovedește ceeace am afirmat eu, că d-voastră aveți bune intențiuni dar, să mă iertați, nu cunoașteți acest lucru.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului : Eu sunt inginer și dumneata ești avocat. Mi se pare, că metalurgie știu mai multă decât dumneata.

D. Iuliu Maniu : Aceasta este trist, că eu sunt avocat și d-voastră inginer, și totuș cunosc mai bine chestiunea. La aurul pe care îl iei dumneata, ca stat nu pentru a face bani, dumneata, nu poți conta spese de topire, pentru că el este amestecat cu argint.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului : Aceasta spun și eu

D. Iuliu Maniu : Atunci se socotește când este cu aur și cu argint, dar nu pot să contez dumneata...

D. I. Lapedatu : Socotesc, că este suficient dacă în lege se va spune, că aurul să se plătească cu prețul mondial. În lege nu este bine să se ia nici o altă dispozițiune în plus și în special dispozițiuni așa de puțin precise, cari admit scăderi de preț sub diferite titluri, scăderi din cauza cărora se vor putea face multe abuzuri.

Vă rog, să întrebați, d-le ministru, pe d. Rusu Abrudeanu din majoritate, să vă istorisească dânsu un caz, petrecut în zilele acestea cu niște oameni din Abrud, cari aveau două kgr. aur de vânzare. Li s'au cerut să renunțe sub titlu de spese la o parte

atât de însemnată din prețul aurului, încât n'au putut lăsa aurul la Banca Națională, ci au trebuit să se ducă să-l plaseze în altă parte, la particulari, mi se pare. Cheltuelile de monetizare intră în valoarea nominală a pieselor de aur, dat fiind, că valoarea monetei este cu ceva mai mare decât aurul ce l reprezintă. Astfel este injust, ca producătorului să i se detragă aceste cheltueli.

D. Justin Stănescu : Cine va suporta aceste cheltueli ?

D. I. Lapedatu : D-voastră și cu toții acei, cari vor avea moneta metalică, pentru că, cum am spus, moneda are o valoare nominală mai mare ca valoarea intrinsecă a ei. Dar pentru această dispozițiune atât de urgisită, d-voastră trimiteți cu sila oameni în temniți, pentru că iată ce se spune la art. 140: „Nepredarea platinei sau a aurului obținut în țară, sau înstrăinarea lor altora decât Statului, se consideră ca furt și se pedepsește cu închisoare dela 3 la 5 ani și cu o amendă cel puțin egală cu valoarea metalului sustras. În orice caz, metalul va fi confiscat”.

Astfel, cei cari extrag metalurile cu atâtea greutate, când vor ști, că li se cere să renunțe la o parte însemnată din preț, natural, vor fi constrânși să apeleze la alte mijloace spre a-și valora produsul lor. Și atunci veniți d-voastre cu sancțiunile și-i trimiteți în temniță pe toți cei ce ar îndrăzni să nu accepte prețul oneros impus de lege.

D. St. C. Pop : Micii producători vor fi desființați.

D. I. Lapedatu : Socot, că nu este iertat, ca se să ia astfel de dispozițiuni ca acelea, asupra cărora v'am atras binevoitoarea d-voastre atențiune și cari nu sunt numai în detrimentul producătorilor, ci și al Statului, acesta nu va putea aduna metalele nobile, aurul pentru scopurile sale. Producătorii de aur nici nu vor mai continua lucrările. Ei nu se vor mai scobori mai mult în mine. Și atunci aurul, pe care îl produceau cu pericolul vieții lor și care ar fi merit să întărească, să consolideze situația noastră monetară, aurul acesta nu-l vor înlocui nici când societățile pe acții, pe cari le preconizați d-voastre. Societățile pe acții nu vor face nimic fără capital.

Avem un caz, pe care poate unii dintre d-voastre îl cunosc. S'a format la Abrud o societate pe acții pentru exploatarea aurului, dar din cauza împrejurărilor grele financiare, când creditul la noi în țară este aproape inexistent, această societate, înființată cu cele mai bune intenții și conduse de oameni pricepuți, cari au lucrat toată viața lor în mine de aur, abia își poate duce zilele, necum să mai realizeze o producție mulțumitoare.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului : Mica ?

D. I. Lapedatu : Noi dorim să luați dispozițiuni, prin cari să se facă posibil continuarea activității

miniere din munții apuseni. Or, aceasta este în favoarea tuturor și deci și al Statului. Suntem datori să ne îngrijim de interesele populației noastre din munții apuseni, care nu are alt izvor de existență decât scoaterea aurului.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Am spus, că tot ce este echitabil, primesc.

D. I. Lapedatu: Iată de ce spuneam la începutul vorbirii mele, că a fost o mare greșală desconsiderarea contribuției ce ar fi putut da la alcătuirea proiectului d-voastră, reprezentanții populației din munții apuseni. Dacă d-voastră sau alcătuitoarii proiectului s'ar fi interesat și ar fi chemat pe cei cari cunosc această chestiune, v'ar fi dat astfel de lămuriri, încât chestiunea putea să fie rezolvată din capul locului, așa cum dorim cu toții, în favoarea populației din acele regiuni miniere.

Dar dacă ați amintit de societatea „Mica“, dați-mi voie să fac o digresiune.

În 1919 se luase dispozițiunea de către Consiliul dirigent, ca tot aurul produs în Ardeal de către Stat și particulari, să rămână în țară. Acest aur a fost livrat Băncii Naționale în condițiunile cele mai avantajoase, fără a păgubi sau nedreptăți pe producători. Așa a făcut Consiliul dirigent, căruia d-voastră îi negați orice merit. Sub guvernarea acestui Consiliu, tot aurul produs în Transilvania a fost vărsat la Banca Națională.

D. Iuliu Maniu: Dar cu aurul dela Mica ce s'a întâmplat?

D. C. Moțaș: Întrebați pe d. General Averescu

* * *

D. I. Lapedatu: În cadrul intereselor de ordin moral, pe care proiectul d-voastră ar fi chemat să le apere, mai am două chestiuni: una este chestiunea drepturilor proprietarilor suprafeței, relativ la care ați cere o lămurire. Pentru proprietarul suprafeței, art. 39 rezervă o redevență, iar art. 40 o participare la capital, care poate fi până la 10 la sută, după cum hotărăște ministrul industriei. Aș vrea să știu, dacă această din urmă participare de capital este dată pentru toți proprietarii de suprafețe sau nu mai pentru aceia, cari au avut drepturi câștigate, deci cari au și drept la redevență.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Numai pentru drepturi câștigate.

D. I. Lapedatu: Cred că nu este just.

Art. 39 dă drept la redevență și art. 40 dă drept la participare de capital. Eu vă întreb, d-le ministru, acest de al doilea avantaj este asigurat pe seama tuturor proprietarilor de suprafețe, sau numai pe seama acelor, cari au avut drepturi câștigate. Fac

această întrebare fiindcă la pagina 32 a expunerii de motive, spuneți următoarele:

„Participarea proprietarului suprafeței la capital și în unele cazuri la redevențe...”

Prin urmare, din expunerea de motive, înțeleg că ar fi vorba, că participarea la capital e asigurată pe seama tuturor proprietarilor de suprafețe. Nu poate fi vorba, în nici un caz, numai de acei proprietari cari au avut drepturi câștigate.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Sunt două categorii de terenuri: unele, cari astăzi sunt miniere cari reintră în patrimoniul proprietarului până la expirarea termenului de 30 de ani, sau 50 de ani, după Constituție — și acestea au redevența — și apoi sunt acele terenuri ale Statului și la cari nu mai poate să fie vorba de redevență.

D. I. Lapedatu: Nu vorbesc de redevență, ci de dreptul de participațiune la capital. Este el asigurat pe seama tuturor proprietarilor?

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Este aceeași dispozițiune; din momentul ce are posesiunea bunului.

D. Justin Stănescu: Din articol nu reiese aceasta, reiese, că toți proprietarii...

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Proprietarii cari au drepturi câștigate.

D. D. R. Ioanițescu: Dacă mina se descoperă după promulgarea legii, atunci terenul e al Statului, proprietarul rămâne proprietar al suprafeței. De aci încolo, regimul este al Statului, afară de drepturile câștigate, unde sunt terenuri cunoscute.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: D. Ioanițescu a sesizat bine chestiunea. Distincțiunea e justă.

D. I. Lapedatu: În vechiul regat era sistemul accesii pentru petrol. Petrolul era proprietatea celui ce posedă suprafața. Celelalte zăcăminte erau date de Stat prin concesiune. Acum să admitem, că pentru viitor s'a stabilit niște suprafețe exploatabile, una de petrol și alta de alte zăcăminte. Proprietarul celei de petrol are drept la redevență și are drept și la participațiune de capital. Întreb acum: proprietarul celorlalte suprafețe cu alte zăcăminte, ce drepturi are?

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Deoarece nu a avut redevență în trecut, nu o are nici pe viitor...

D. Justin Stănescu: D. raportor spune în raportul său astfel: „Dar legea a mers mai departe. Chiar acolo unde proprietarul nu are drept câștigat... destul numai să se afile în un ținut, unde înainte de promulgarea Constituției, zăcămintele erau lăsate, după legile acolo în vigoare, la libera și exclusivă

dispoziție a proprietarilor suprafeții, i-a recunoscut dreptul la o participare la redevență și un drept de a participa în anumite condițiuni, la capitalul întreprinderii, ce lucrează în subsolul proprietății sale*.

D. D. R. Ioanițescu: Dacă nu era mina cunoscută, ar însemna, că cu sistemul acesta să aparțină tot proprietarului redevența.

D. I. Lapedatu: Nu este vorba de redevență, este vorba de participare la capital . . .

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Dați-mi voie să răspund detaliat. Sunt două cazuri, în cari se aplică această dispoziție a legii: e cazul petrolului în vechiul regat și al cărbunelui în Banat și Crișana. În aceste două ținuturi minele erau la dispoziția proprietarilor suprafeței și ei rămân și în viitor în drepturile, pe cari le-au avut, pentru mine cunoscute. Acesta este sensul legii. Dar acolo, unde proprietarul are un bun minier, un pământ, dar care nu e cunoscut, acolo Statul devine posesorul, conform Constituției. Prin urmare, nu putem să dăm o redevență, când este vorba de un teren necunoscut, ar fi contra Constituției

D. D. Ioanițescu: Foarte bine. Proprietatea fiind a Statului, deoarece terenul e necunoscut nu are redevență. Dar participare la capital poate să aibă, d-le Ministru?

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Participare da, dar redevență nu, pentru că este anticonstituțională.

D. I. Lapedatu: Eu nu cer redevență, cer participare.

D. Tancred Constantinescu, ministrul industriei și comerțului: Participare da, există, o prevede legea.

D. I. Lapedatu: O prevede legea.

D. C. Moțaș: Acolo unde nu a fost monopol.

D. I. Lapedatu: Ori unde.

În sfârșit a doua chestiune în ordinea intereselor morale este o dispoziție, din proiectul d-voastră, pe care nu pot decât să o aprob, e cea referitoare la introducerea cărților miniere. E o instituție de mare importanță și e bine să se introducă și în vechiul regat și vă mărturisesc, că atunci, când s'a discutat legea reorganizării judecătorești și am văzut că e vorba de introducerea cărților funduare și în vechiul regat, am luat aceasta la cunoștință cu sinceră mulțumire. V'ași ruga însă, ca aceste registre miniere să fie construite în mod conștient, să fie conduse bine, pentru ca într'adevăr să se ajungă scopul, pentru care se înființează. Căci ce privește cărțile funduare, așa cum sunt ele conduse acum în Transilvania, deși instituțiunea este foarte bună și a dat în trecut rezultatele cele mai excelente, azi ea nu are multă valoare. Înregistrările se fac cu întârzieri mari și creditorii nu mai pot avea siguranța

creanțelor lor. Cărțile miniere ca și cele funduare vor avea valoare numai atunci, când vor fi purtate corect, exact și la zi.

* * *

Înainte de a încheia, dați-mi voie să mai ating o chestiune.

E problema naționalizării exploatărilor și întreprinderilor miniere. Recunosc, că ați luat măsuri suficiente și relativ la capitalul întreprinderilor și în ceea ce privește numărul lucrătorilor și funcționarilor, cari vor trebui să fie români.

Proiectul d-voastre nu este menit să dea și să asigure tocmai ce trebuie să aibă exploatările și întreprinderile: capitalul. De aceasta trebuia să vă îngrijiți înainte de toate.

Fără capital în exploatări și întreprinderi acest proiect va rămâne cu toate dispozițiunile lui, bune sau rele, o literă moartă. Capitalul este acela, care va putea da viață proiectului d-voastră.

Și când vorbesc de capital, înțeleg capitalul străin, fără de care nici refacerea țării noastre, și nici progres economic nu se va putea realiza.

Țin să mă ocup în câteva cuvinte de chestiunea capitalului străin.

La desbaterea proiectului energiilor, unul dintre d-ții miniștri, vorbind despre această chestiune, lăsa să se înțeleagă, că reprezentanții țării, cari stau pe acele bănci (arată spre băncile partidului național), înțeleg să primească capitalul străin în orice condițiuni, fie chiar oneroase și umilitoare pentru prestigiul nostru național. A spus mai departe, că noi am voi să lichidăm avutul Statului.

Ținem să se știe, că toți aceia dintre noi, cari ne-am pronunțat cu graiul sau în scris de această chestiune, în tot ce am spus și am făcut, nu veți găsi un singur cuvânt, care să vă îndrituiască să ridicați asemenea acuze. Ori decâte ori am pus chestiunea acestui capital, am spus, că fără capitalul celor cari îl au, nu se va putea desvolta o industrie națională.

Și am pus chestiunea astfel, pentru că ne-am dat seama, că cu capitalul, de care dispune astăzi țara românească, capital, care, din cauza împrejurărilor nefaste în cari ne sbatem, devine din zi în zi tot mai insuficient pentru trebuințele noastre economice, ne-am dat seama, că dacă nu ne vom îngriji de capital străin, viața noastră economică este amenințată să se prăbușească. Știm prea bine, că lipsa de capital nu este un fenomen, care s'ar mărgini la hotarul țării noastre, lipsa de capital este astăzi generală. Noi înțelegem, că acest capital nu se poate obține în condițiunile avantajoase, în cari se obținea înainte de război. Se poate obține numai în condițiuni mai grele, cum îl obțin și alte State, cari tind să și-

procure pentru trebuințele lor economice. Și atunci, cum am pus noi chestiunea? Am spus, că este trist, că este păgubitor, că este de neînțeles, că pe când alte State, în o situațiune mai mult sau mai puțin apropiată de a noastră, dobândesc capital în condițiuni, cari pentru împrejurările de azi nu sunt nici oneroase, nici umiltoare pentru viața lor economică și națională, noi nu putem să dobândim. Aceasta este problema, care am cerut să fie cercetată și examinată. (Aplause pe băncile opoziției).

Și vă asigur, că dacă ați examina problema din acest punct de vedere și s'ar constata că acei, cari stăm pe acele bănci (arată spre băncile partidului național), am fi cauză, că acest capital nu vine acum când ne trebuie, când fiecare zi pierdută însemnează ruină, noi avem atâta patriotism să facem toate sacrificiile, să dăm tot concursul pentru îndreptarea situațiunii. D-voastră, însă, în loc să examinați problema, vă mulțumiți să spuneți: nu avem nevoie și nu cerem capital străin. Nu este adevărat, avem mare nevoie și fără capital străin...

O voce din majoritate: N'a spus nimeni acest lucru

D. I. Lapedatu: D-le Irimescu, n-ați fost aici la discuțiunea legii energiilor, când d. ministru Vintilă Brătianu, arătând spre băncile noastre, ne-a acuzat

că înțelegem să aducem capitalul în condițiuni oneroase și umiltoare, și mi se pare n'ați fost de față nici când d. Duca, vorbind de călătoria în străinătate, a afirmat, că a plecat acolo pregătit să spună celor ce ne-ar vorbi de capital, că noi nu avem nevoie deocamdată de împrumuturi. Înțeleg, că este o chestiune de demnitate pentru politica d-voastră, ca să susțineți, că noi nu avem nevoie de capital. Nu este însă în interesul țării.

Noi avem nevoie, avem mare nevoie și dacă nu se va putea procura capitalul necesar pentru exploatarea și întreprinderile miniere, atunci, cum ziceam adineauri, tot ce ați înscris în proiectul d-voastră de lege, va rămâne literă moartă, cum au rămas literă moartă și alte legi, pe cari le-ați adus în materie economică și asupra cărora să-mi dați voie să nu mai insist de astădată. Avem mare nevoie de capitalul străin, și de aceea trebuie să ne dăm silința să creiem în țara aceasta asfel de condițiuni, încât capitalul acesta să vină și să vină fără întârziere. Orice întârziere, în aducerea capitalului străin, pentru exploatarea de orice natură pentru dezvoltarea industriei și producțiunii naționale, contribuie la ruina economică a țării și a neamului nostru. (Aplause pe băncile partidului național.)

Pensionist român

Se caută pentru postul de

CASIER

la „GORONUL“ Institut de credit și economii în Aiud.

Condițiuni după învoială. 0000

CONCURS.

La Banca Oravițană s. a. Oravița-Montană se caută un

PRACTICANT

absolvent al școlii superioare de Comerț.
Leafa conform înțelegerii și aptitudinii.

Cererile se vor înainta până la 15 Septemvrie 1924.

Dividendele băncilor noastre.

NUMELE	in 1924		Scadența
	Dividend netto	Lei	
„Agricola“ Hunedoara	15.—	Februarie	11
„Albina“ Sibiu	90.—	Martie	29
„Armonia“ Cincul-Mare	10.—	Martie	1
„Aurora“ Năsăud	20.—		
„Banca Agrară“ Cluj	76.50	Aprilie	15
„Bihoreana“ Oradea-Mare	20.—	Martie	6
„Cassa de păstrare“ Săliște	16.—	Aprilie	12
„Corvineana“ Hunedoara	15.—	Februarie	25
„Coroana“ Cluj	50.—	„	29
„Creditul Bănățan“ Lugoj	30.—	„	26
„Concordia“ Gherla	7.50	Martie	1
„Dona“ Câmpeni	30.—	„	10
„Furnica“ Făgăraș	100.—	Februarie	27
„Goronul“ Aiud	28.—	Martie	8
„Grănițerul“ Dobra	6.—	„	17
„Harghita“ Mercurea—Ciuc	250.—	Februarie	92

„Izvorul“ Alba-Iulia	32.—	Aprilie	29
„Lăpușana“ Lăpoșul ung.	20.—		
„Minerva“ Beclean	6.—	Febr.	29
„Mureșiana“ Reghin	15.—	„	5
„Nădlăcana“ Nădlac	8.—	Aprilie	12
„Olteana“ Viștea Inferioară	20.—	Februarie	14
„Oravițana“ Oravița	32.—	Martie	22
„Patria“ Blaj	70.—	„	4
„Poporul“ Săliște	12.—	Februarie	28
„Selăgiana“ Jibou	6.—	Martie	21
„Sercăiana“ Sercaia	15.—	„	7
„Silvania“ Șimleul Silvaniei	5.50	Martie	27
„Sătmăreana“ Seini	10.—	„	3
„Tibleșiana“ Reteag	5.—	„	7
„Timișiana“ Timișoara	17.—	„	
„Victoria“ Arad	18.—	„	23
„Vlădeasa“ Huiedin	30.—	Februarie	27

Rugăm Onor. bănci să binevoiască a ne comunica dividendele lor, deoarece în lipsa acelor publicații este imposibilă.

Comemorarea lui Avram Iancu Programul. — Pentru orientarea publicului asistent

În afară de serbările propriu zise, cari vor avea loc în zilele de 31 August, 1 și 2 Septembrie, în ziua de 28 August în toate bisericile ortodoxe și unite române din România întreagă se oficiază Parasias pentru odihna sufletului răposatului în Domnul Avram Iancu. Se vor rosti atunci pretutindeni cuvântări potrivite și se vor aranja festivale creștinești întru pomnirea eroului nostru național.

În ziua de 30 August, programul este următorul: Ora 13.10. Sosirea la Baia-de-Criș și primirea aici a Comitetului central al Asociațiunii. Ora 14. Masă comună. Ora 17. Comitetul central al Asociațiunii vizitează mormintele dela Tebea și încununează aici mormântul lui Avram Iancu, al prefectului Ioan Buteanu, al tribunului Simion Groza și ale eroilor căzuți în războiul cu ungurii la 1919, cari au fost înhumați acum în zilele din urmă în preajma mormântului lui Avram Iancu. Discurs comemorativ de către delegatul Asociațiunii. Ora 20. Conferință despre Avram Iancu în sala mare a hotelului dela Baia-de-Criș Cină comună a oaspeților sosiți.

Pentru orientarea publicului ținem să observăm că între Baia-de-Criș (Tebea) și Abrud-Câmpeni nu există legătură cu calea ferată, ci transportarea se poate face numai prin vehicule, în cazul de față numai cu automobile, fiindcă trăsuri nici nu se află decât numai în număr minimal și apoi cu trăsura ar necesita călătoria 6 ore.

Deci cei ce nu pot uza de automobile nu vor putea lua parte și la serbările dela Tebea și la cele din Câmpeni și Vidra.

Publicul va trebui deci să aleagă. Unii vor lua parte la serbările din Baia-de-Criș și Tebea, alții la acelea din Cluj.

Comitetul va încerca tot posibilul pentru angajarea de autobuse între Tebea, Câmpeni și Vidra, cu prețuri moderate. Și în acest caz însă numărul persoanelor, cari vor putea fi transportate, va fi foarte redus. Aviz va urma mai târziu.

Muntele Găina nu se poate urca, decât călare ori pe jos, iară comunicația între Câmpeni și Vidra, de unde se urcă Muntele, iarăși nu se poate face, decât cu automobile ori cu trăsuri.

La Baia-de-Criș (Tebea și Brad) se poate călători cu trenul prin Arad, Recomandăm ca doritorii de a participa, să fie în Arad Sâmbătă (în 30 August) dimineața la orele 7, de unde pleacă spre Baia-de-Criș mai multe trenuri, începând cu orele 7-9 dimineața. La gările din Baia-de-Criș și Brad oaspeții vor fi așteptați de către delegații comitetelor da aranjare și vor fi încartiruiți în Baia-de-Criș, Tebea, Brad și Rîșca. Toate aceste localități au locuitori puțini și astfel confortul va lăsa mult de dorit.

Duminecă, în 31 August, des de dimineață va pleca din Arad și unul ori două trenuri speciale. Itinerarul acestor trenuri se va publica mai târziu.

Cu automobilul calea cea mai apropiată la Tebea este prin Deva — Brad, ori prin Alba-Iulia, Zlatna și Abrud. Tot pe aici este accesul cel mai ușor cu automobilul și la Câmpeni — Vidra.

La Câmpeni se poate călători cu trenul dela

Câmpia-Turzii (Ghișiș), care zace pe linia principală București — Cluj. Dela Câmpia-Turzii comunică dela fiecare tren al liniei principale un alt tren la Turda, de unde se face călătoria la Câmpeni — Abrud cu un tren îngust. Acest tren pleacă dela Turda spre Abrud zilnic la orele 6.30 și 11.45 înainte de amiază în ziua de Duminecă, probabil, vor pleca des de dimineață dela Turda la Abrud și alte trenuri speciale. Avizul despre aceste trenuri se va da mai târziu.

În zilele din 28 August până în 3 Septembrie toți călătorii, cari merg la serbări, vor beneficia, fără nici o altă legitimație, de o reducere de 75% a prețurilor.

Doritorii, cari vor să participe, se vor anunța cât mai curând posibil comitetelor de încartiruire și anume pentru Baia-de-Criș și Tebea la adresa dr. Nerva Oncu, avocat în Baia-de-Criș și pentru Câmpeni — Vidra la potropopul Iosif Gomboș, președinții comitetelor de atanjare.

Mulțimea căreia nu i s'ar putea rezerva locuința în Câmpeni și Abrud, va fi adăpostită în corturile militare dislocate în preajma Câmpenilor.

Reforma calendarului.

Se dă publicității Enciclica Sf. Sinod din București, iscălită de mitropolii și episcopii ortodocși din întreaga țară, prin care se aduce la cunoștință tuturor celor, pe cari îi privește, că dela 1 Oct. st. v. anul acesta se introduce reformarea calendarului, urmând, ca 1 Oct. să fie 14 Octomvrie.

Istoricul document arată pe scurt greșelile calendarului Iulian, îndreptarea lui în veacul XVI supt papa Gregoriu XIII, motivele care au determinat bisericile ortodoxe să adopte în consfătuirea dela Constantinopol noua reformă, motivele speciale, care au determinat biserica ortodoxa română să fie pentru reformă. La sfârșit anunță schimbarea hotărâtă pentru 1 Oct. st. v. 1924, când se va socoti ziua de 14 Oct. Sfinții ce cad pe zilele suprimate vor fi celebrați deodată în ziua de 14 Oct. pentru anul acesta.

Dela 14 Oct. până la sfârșitul anului nu mai obvine nici o schimbare, decât că sărbătorile cu același termen fix din biserica ortodoxă și din cea catolică și protestanță, vor cădea de odată, ca și toate praznicile de această natură dela anul nou încolo.

Reforma calendarului în ce privește sărbătoarea Paștilor și a sărbătorilor dependente de ea, nu e însă o simplă subordonare la catolici. Anume în biserica ortodoxă Paștile se vor calcula tot după vechile legiuiri, așa că nu vor cădea de odată cu Paștile sărbate de lume a apuseană, decât atunci când legile apusene nu se abat dela canoane. Tot asemenea nu vor fi prăznuite deodată nici sărbătorile dependente de Paști: Ispasul, Rusalile.

Se'nțelege pentru populația mixtă din orașele și chiar unele sate din nouile provincii, problema nu e deplin soluționată. Salutăm însă cu bucurie reforma.

Nu avem cunoștință de nici un avis al bisericii române unite în privința adoptării noului calendar în biserică. Dar credem, că e de sine înțeles, că schimbarea se va face și în calendarul său, căci toate praznicile au fost totdeauna ținute deodată.

„ȚARA OLTULUI“

Societate anonimă română pentru electrizarea și industrializarea Văii Oltului în Avrig.

CONVOCARE

Domnii acționari ai societății „Țara Oltului” s. a. română pentru electrizarea și industrializarea Văii Oltului în Avrig se convoacă prin aceasta și sunt rugați a participa la a

II-a adunare generală ordinară

care se va ține în 30 August 1924 st. n. la 10 ore a. m. în localul primăriei comunale din Avrig, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Raportul Consiliului de administrație și al Comitetului de cenzori despre gestiunea anului 1922 aprobarea bilanțului și darea absolutului pe acest an.

2. Propunerea Consiliului de administrație și decidera asupra împărțirii profitului curat.

3. Eventuale propuneri prezentate conform statutelor.

Dacă la adunarea generală n'ar participa acționari în numărul recerut de statute se va ține adunarea generală în 13 Septembrie 1924 st. n. la 10 ore a. m. tot în localul Primăriei cu aceeași ordine de zi, când fără privire la numărul acționarilor prezenți și al acțiunilor reprezentate se vor aduce hotărâri valide.

Avrig, 15 Iulie 1924.

Consiliul de Administrație.

Activa

Contul Bilanț la 31 Decembrie 1922.

Passiva

Bor la bănci	1077228	Capital social	951912	50
Mobilier	8600	Fond de emisiune	109111	11
		Profit net	24804	39
	1085828		1085828	

Debit

Contul Profit și Perdere la 31 Decembrie 1922.

Credit

Cheltuieli de administrație	15714	50	Dobânzi și comisioane	52073	50
Materiale	11554	61			
Profit net	24804	39			
	52073	50		52073	50

Avrig, la 31 Decembrie 1922.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Irimie Răduțiu m. p. Dr. Comșa m. p. Popp m. p. V. Preda m. p. Traian Maxim m. p.
președinte.
Ioan Marinescu m. p. Vasile Popianoș m. p. Ilie Mateș m. p. Dr. Ieronim Stoichița m. p.

Subsemnatul Comitet de Cenzori am examinat conturile prezente și le-am aflat în consonanță cu registrele societății.

Avrig, la 1 Noembrie 1923.

Ioan Nicolae m. p. Nicolae Giurca m. p. Vasile Chialda m. p.
Ioan Vătășianu m. p. Nicolae Cismașiu m. p.

„ȚARA OLTULUI“

Societate anonimă română pentru electrizarea și industrializarea Văii Oltului în Avrig.

Convocare

Domnii acționari ai societății „Țara Oltului“ s. a. română pentru electrizarea și industrializarea văii Oltului în Avrig se convoacă prin aceasta și sunt rugați a participa la a

III-a adunare generală ordinară,

care se va ține în 30 August 1924 st. n. la 11 ore a. m. în localul primăriei comunale din Avrig cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Raportul Consiliului de administrație și al Comitetului de cenzori despre gestiunea anului 1923, aprobarea bilanțului și darea absolutului pe anul expirat,
2. Propunerea Consiliului de administrație și decidera asupra împărțirii profitului curat
3. Eventuale propuneri prezentate conform statutelor.

Dacă la adunarea generală n'ar participa acționarii în numărul recerut de statute se va ține adunarea generală în 13 Septemvrie 1924 st. n. la 11 ore a. m. în localul Primăriei cu aceeași ordine de zi, când fără privire la numărul acționarilor prezenți și al acțiunilor reprezentate se vor aduce hotărâri valide.

Avrig, 15 Iulie 1924.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Activa

Contul Bilanț la 31 Decemvrie 1923.

Pasiva

Bon la bănci	680030	Capital social	250000	—
Mobilier	8600	Fond de Emisiune	109111	11
Diverși Debitori	400	Diverși Creditori	277837	50
		Profit transp. din anul trecut .	24804	39
		„ anului curent	27277	—
	689030		52081	39
			689030	—

Debit

Contul Profit și Pierdere la 31 Decemvrie 1923.

Credit

Cheltueli de administrație	17659	Report din anul trecut	24804	39
Profit transp. din anul trecut	24804	Interese dela depuneri	44936	—
„ anului curent	27277			
	52081			
	69740			
			69740	39

Avrig, la 31 Decemvrie 1923.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Irimie Răduțiu m. p.   S. Silca m. p.   Dr. Stoichița m. p.   Dr. Comșa m. p.   Popp m. p.
vicepreședinte.

V. Popianoș   Traian Maxim m. p.   V. Preda m. p.   Nicolae I. Ursu m. p.

Subsemnatul Comitet de Cenzori am examinat conturile prezente și le-am aflat în consonanță cu registrele societății.

Avrig, la Iunie 1914.

Dr. Ioan Fruma m. p.   Ioan Nicolae m. p.   Ioan Vătășianu m. p.
Nicolae Cismașiu m. p.   Vasile Chialda m. p.